

ΤΑΞΗ: Β΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Κυριακή 6 Απριλίου 2014

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Αγαπητοί συμμαθητές,

ο αρθρογράφος περιγράφοντας το αγχωτικό πλαίσιο του σύγχρονου βίου αναδεικνύει την αναγκαιότητα υιοθέτησης αργών ρυθμών ζωής. Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώνει την απώλεια ελεύθερου χρόνου εξαιτίας των μετακινήσεων, των εργασιακών και κάθε είδους υποχρεώσεων. Μέσω διερωτήσεων διαπιστώνει ότι οι καθημερινές υλικές απολαύσεις, η δημιουργική περισυλλογή κι ο προσωπικός οραματισμός υποτάχτηκαν στο πάθος για ταχύτητα. Η ανεπιτυχής προσπάθεια για εύρεση ελεύθερου χρόνου ερμηνεύεται βάσει του αδιέξοδου κοινωνικού προτύπου διαβίωσης, με συνέπειες την υποτίμηση του ανθρώπινου βίου και το οικολογικό πρόβλημα. Τέλος, λόγω εντατικοποίησης μέχρι και των διατροφικών συνηθειών, προτείνει ως ιδεολογία ποιοτικού βίου τους ήπιους ρυθμούς απόλαυσης της καθημερινότητας.

Σας ευχαριστώ.

B1. Καθένας έχει το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στην ανάπαυση, στον ελεύθερο χρόνο και ιδιαίτερα στο λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας. Ωστόσο, η ανταγωνιστική σημερινή κοινωνία, οι αυξανόμενες απαιτήσεις της ζωής σε συνδυασμό με το χαμηλό εισόδημα, απαιτούν την εντατικοποίηση της εργασίας με τη μορφή της υπερεργασίας και της δεύτερης απασχόλησης. Η εντατικοποίηση της εργασίας με στόχο την κάλυψη καταναλωτικών αναγκών και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης επιφορτίζει το άτομο με άγχος και κόπωση, συνθλίβει τις ψυχικές του αντοχές και υπονομεύει την ποιότητα ζωής του. Επομένως, κρίνεται αναγκαίος ο επαναπροσδιορισμός των αξιών του ανθρώπου με σημαντικό βήμα την εξεύρεση του ελεύθερου χρόνου.¹

¹ Με βάση το δεδομένο της εκφώνησης «σχολιάστε» είναι επίσης αποδεκτές όλες οι απόψεις που μπορεί να διαφοροποιούνται σε σχέση με το περιεχόμενο των εννοιών «ελαστική εργασία» και «υπερεργασία», όπως αυτές εμφανίζονται στην προς σχολιασμό φράση.

B2. Θεματική Περίοδος: « Ζούμε στην εποχή της ταχύτητας και της έντασης»

Σχόλια-Λεπτομέρειες: «Ταχύτατα αυτοκίνητα, γρήγοροι υπολογιστές... περισσότερες υποχρεώσεις»

Περίοδος Κατακλείδα: Δεν υπάρχει.

Η παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο των παραδειγμάτων. Το θέμα της θεματικής πρότασης αποσαφηνίζεται με την παράθεση παραδειγμάτων, αντλημένων από την καθημερινότητα. Με τα παραδείγματα της αξιοποίησης των μέσων μεταφοράς, των ηλεκτρονικών συσκευών επικοινωνίας και της αύξηση ωρών εργασίας συγκεκριμενοποιείται και αισθητοποιείται η εποχή της ταχύτητας και η ένταση που βιώνει το άτομο μέσα σε αυτήν.

B.3 1. Παθητική σύνταξη

Η εκμετάλλευση του χρόνου του καθένα μας έχει θεμελιώσει έναν ολόκληρο πολιτισμό.

2. Είναι ενεργητική σύνταξη

Λιγότερες ώρες εργασίας και όχι εντατικοποίηση διεκδικούνται από τους εργαζομένους.

B4. φαΐ στο πόδι: τρώμε γρήγορα και πρόχειρα.

Ιλίγγου της ταχύτητας: ταχύτατος, βιαστικός τρόπος ζωής.

B5 α. Αδυσώπητη: σκληρή, βίαια, ανηλεής, αμείλικτη

Αιχμάλωτος: σκλαβωμένος, ανελεύθερος, δέσμιος

β. Αρχέγονος: αρχή + γένος < γίνομαι = γένος, γενικός, απόγονος, ευγονικός.

Διαφορετικά: δια + φέρω = φορέας, φορητός, φορητό, επιφόρτιση, αναφορά, εισφορά.

Γ. Ενδεικτικό Σχεδιάγραμμα²

Ενδεικτικός τίτλος: "Ελεύθερος Χρόνος: Ένας χαμένος παράδεισος"

Πρόλογος:

Μια διαρκή πάλη επιδιώξεων και δραστηριοτήτων βιώνει ο σύγχρονος νέος. Η διεξοδική διερεύνηση γνήσιων ψυχοπνευματικών αναζητήσεων απαιτεί

² Το θέμα το οποίο τίθεται προς ανάπτυξη υπάρχει στο σχολικό εγχειρίδιο της Β΄ Λυκείου «Έκφραση Έκθεση» σελ. 280 - 285 και 85 - 88 στο αντίστοιχο σχολικό βιβλίο «Θεματικοί κύκλοι».

ουσιαστική εκμετάλλευση των κενών διαστημάτων της ημέρας χωρίς εξωτερικούς καταναγκασμούς και υποχρεώσεις. Στη σημερινή όμως κοινωνία ο έφηβος δεν επιτυγχάνει τη γόνιμη διαχείριση των περιορισμένων πια ελεύθερων χρονικών περιθωρίων αυτοπραγμάτωσης. Ορμώμενος από τάσεις μιμητισμού καταλήγει έρμαιο των απαιτήσεων της βιομηχανίας του ελεύθερου χρόνου. Έτσι, όλες αυτές οι επιφανειακές ενασχολήσεις κατά τις ώρες τηςσχόλης ωθούν το σημερινό μαθητή στην έκπτωση της αξίας του με συνέπειες τόσο σε επίπεδο ατομικής όσο και συλλογικής ζωής.

Α' ερώτημα: συνέπειες άγονης και επιφανειακής διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου

1^η §: αρνητικές συνέπειες στην ατομική ζωή

❖ **Σωματικές συνέπειες:** η κακή διαχείριση του χρόνου του μαθητή με στόχο την εκτόνωση και τη λήθη των εξεταστικών του υποχρεώσεων τον οδηγεί στην καταπόνηση του σώματος του με την πολύωρη ορθοστασία, κυρίως σε ανήλιαγους χώρους ή σε μια μορφή «καθιστικής» διασκέδασης μπροστά από την οθόνη των ΜΜΕ. Έτσι όμως δεν αποκαθίστανται οι σωματικές του δυνάμεις του, δεν ξεκουράζεται. Επέρχεται περαιτέρω σωματική κόπωση και βιολογική φθορά, με αποτέλεσμα την παραμέληση εκπαιδευτικών προτεραιοτήτων.

❖ **Πνευματικές συνέπειες:** αποπροσανατολίζεται από την πνευματική του καλλιέργεια και παθητικοποιείται. Το παιδί δεν αναπτύσσει αυτόνομα τις δεξιότητες και οι ικανότητές του συρρικνώνονται. Αρνείται τον προβληματισμό, αδιαφορεί για τις πραγματικές του ανάγκες και επιζητεί το επιφανειακό, το εκτονωτικό. Κυρίως περνά τον ελεύθερο χρόνο του βλέποντας τηλεόραση ή απασχολούμενος στον υπολογιστή. Παρακολουθεί άκριτα, προτιμά θεάματα χαμηλής ποιότητας και ταυτίζεται με λανθασμένα πρότυπα. Έτσι, ο ελεύθερος χρόνος, δεν πλανιέται στο χώρο της φαντασίας, της γνωστικής επεξεργασίας και της ενδοσκόπησης.

❖ **Ψυχικές συνέπειες:** δε δρα αυτεξούσια με βάση τις πραγματικές του επιθυμίες και κλίσεις, καθώς το άτομο δέχεται άβουλα τους προτεινόμενους τρόπους εκμετάλλευσης του ελεύθερου χρόνου. Επιλέγει τη νόθη ψυχαγωγία, την εκτόνωση που ικανοποιεί εφήμερες απολαύσεις. Έτσι, οδηγείται στην πλήξη, τον κορεσμό, χωρίς να ωριμάζει συναισθηματικά.

❖ **Ηθικές συνέπειες:** η κακή διαχείριση του χρόνου μπορεί να οδηγήσει τους μαθητές σε φαινόμενα παραβατικής συμπεριφοράς μέσω της εκτόνωσής τους σε γήπεδα και ποικίλες μορφές χουλιγκανισμού. Συχνάζουν πολλές ώρες σε χώρους αμφίβολης ποιότητας, όπου παίζουν τυχερά παιχνίδια, πίνουν

οινοπνευματώδη ποτά, παρενοχλούν, υιοθετούν δηλαδή πράξεις που δεν ταιριάζουν στην ηλικία τους και φυσικά που δεν καλλιεργούν την ηθική τους υπόσταση.

2^η §: αρνητικές συνέπειες στη συλλογική ζωή

❖ **Κοινωνικές συνέπειες:** δεν ευνοούνται οι αγαστές διαπροσωπικές επαφές. Δημιουργούνται εφήμερες, επιδερμικές γνωριμίες σε βάρος της φιλίας, της συνεργασίας, του διαλόγου. Άλλοτε το παιδί απομονώνεται σε εσώκλειστους χώρους διασκέδασης, γεγονός που δε βοηθά, ώστε να αφομοιώνει και να επεξεργάζεται με το δικό του τρόπο τα δεκάδες ερεθίσματα και μηνύματα του περιβάλλοντος του, άρα να κοινωνικοποιείται ομαλά.

❖ **Οικονομικές συνέπειες:** πιστός στο βωμό της κατανάλωσης θεωρεί το διαθέσιμο χρόνο ευκαιρία αξιοποίησης καταναλωτικών διαθέσεων. Η ταύτισή του με δαπανηρά καταναλωτικά πρότυπα συνεπάγεται οικονομική αφάιμαξη για την οικογένεια και εθίζει το νέο, ο οποίος συνδυάζει την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου με το χρήμα, που απαιτεί από την οικογένεια.

❖ **Πολιτιστικές συνέπειες:** μαζοποιείται, καθώς οι επιλογές του υπαγορεύονται από τη μόδα, ισοπεδώνεται η αισθητική του καλλιέργεια. Απέχει από πολιτιστικές δραστηριότητες, δεν αναπτύσσει ολόπλευρη προσωπικότητα που θα τον βοηθήσει να αντιμετωπίσει καταστάσεις, τις οποίες θα κληθεί να τις αναλάβει σε μεταγενέστερα στάδια της ζωής του. Παράλληλα, απομακρύνεται από την παράδοση, χρησιμοποιεί αρκτικόλεξα και νεολογισμούς, αδιαφορεί για την ιστορική γνώση, με ορατό τον κίνδυνο αλλοίωσης της εθνικής ταυτότητας.

❖ **Πολιτικές συνέπειες:** η αποχή από τα πολιτικά δρώμενα, η ατομικιστική διάθεση και η απουσία κοινωνικής συνείδησης οδηγούν στην περιφρόνηση των δημοκρατικών θεσμών και αξιών, λειτουργώντας πολλές φορές αποσταθεροποιητικά για την κοινωνική συνοχή. Φαινόμενα κομματικοποίησης και ρατσισμού αντανακλούν τη χειραγώγηση των νέων και εκκολάπτουν ακραίες και συντηρητικές αντιλήψεις.

Β' ερώτημα: τρόποι αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής του έφηβου / μαθητή.

1^η §: πνευματικού, νοητικού και ιδεολογικού περιεχομένου επιλογές

❖ **Ανάγνωση λογοτεχνικών και άλλων ποιοτικών βιβλίων:** προσφέρει πνευματική και ηθική καλλιέργεια, τέρπει την ψυχή, ενισχύει τη φαντασία και την ευαισθησία και ξεκουράζει.

❖ *Ενασχόληση με την τέχνη - θέατρο, μουσική, κινηματογράφο, χορό, ζωγραφική - με τη μορφή της αυτοέκφρασης, με παρακολούθηση ή με συμμετοχή σε καλλιτεχνικά δρώμενα:* ψυχαγωγεί και παράλληλα προσφέρει αισθητική αγωγή, διανοητική, συναισθηματική, κοινωνική, πνευματική, ψυχική καλλιέργεια και ωρίμανση, όξυνση της κρίσης και της φαντασίας.

❖ *Γλωσσομάθεια:* αποτελεί πνευματικό και κοινωνικό εφόδιο.

❖ *Επισκέψεις σε ιστορικούς χώρους, μουσεία, εκθέσεις, πινακοθήκες:* πνευματική και αισθητική καλλιέργεια, γνώση του πολιτισμού, εμπέδωση ιστορικών γνώσεων και γνωριμία / εξοικείωση με τεχνικά, πολιτιστικά και άλλα μεγέθη.

❖ *Εκδρομές στη φύση:* αποκτώνται υγιεινές συνήθειες με πεζοπορίες κ.α., η απόλαυση της φύσης προσφέρει ψυχική ευφορία και πνευματική διαύγεια, διαμορφώνεται περιβαλλοντική συνείδηση, δίνεται η δυνατότητα για ενδοσκόπηση και περισυλλογή.

❖ *Ταξίδια στο εσωτερικό και στο εξωτερικό:* διακόπτεται η ρουτίνα της καθημερινότητας με την αλλαγή εντυπώσεων, επέρχεται γνωριμία με τον πολιτισμό και την ιστορία άλλων περιοχών ή και λαών, εμπλουτίζεται η ιδεολογία του νέου σε κοινωνικοπολιτικά θέματα, διευρύνονται οι γνώσεις και οι ορίζοντές του, καλλιεργείται η ανεκτικότητα και ο σεβασμός προς τους άλλους λαούς.

❖ *Παρακολούθηση ή και συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες, εκδηλώσεις, διαλέξεις με επιστημονικά, κοινωνικά, ανθρωπιστικά θέματα:* διευρύνονται οι πνευματικοί ορίζοντες και οι κοινωνικές επαφές, ο μαθητής κοινωνικοποιείται, καλλιεργείται η λογική και η κρίση του.

2η §: κοινωνικού, κοινωνικοποιητικού και πολιτικού περιεχομένου επιλογές

❖ *Επικοινωνία, γόνιμη διαπροσωπική επαφή με τα πρόσωπα του οικογενειακού και του φιλικού περιβάλλοντος, φιλία:* ενίσχυση κοινωνικών επαφών και σύσφιξη σχέσεων, ψυχική επαφή και συναισθηματική κάλυψη που βοηθάει το νέο να αντιπαλέψει τα προσωπικά του προβλήματα, αποφυγή της απομόνωσης και της αίσθησης μοναξιάς.

❖ *Άθληση και συμμετοχή σε ομαδικά παιχνίδια:* συμβάλλουν στην υγεία, στη σωματική ευεξία, στην κοινωνικοποίηση, βελτιώνουν τις πνευματικές και

ψυχολογικές δυνατότητες, προσφέρουν ηθική καλλιέργεια, διασκέδαση, έντονες συγκινήσεις, εμπειρίες και εκτόνωση του άγχους.

❖ *Ενασχόληση με ερασιτεχνικές δραστηριότητες είτε κατά μόνας είτε στα πλαίσια ομάδων, όπως οι κατασκευές, οι συλλογές κ.α.:* προσφέρει ευχαρίστηση, ξεκούραση, δημιουργική απασχόληση, καλλιέργεια των κλίσεων και δεξιοτήτων, αίσθηση ομαδικότητας και συνεργατικότητας.

❖ *Συμμετοχή σε εθελοντικές ομάδες, σωματεία:* παρέχει ψυχική ικανοποίηση μέσω της προσφοράς και της ανθρώπινης επικοινωνίας, μειώνει το πνεύμα ατομικισμού της σύγχρονης εποχής, αποτελεί μέσο κοινωνικοποίησης και καλλιεργεί τη συνεργασία, την αλληλεγγύη, τον ανθρωπισμό.

❖ *Ενημέρωση για κοινωνικοπολιτικά, διεθνή, περιβαλλοντικά κ.α. ζητήματα από τον Τύπο, το διαδίκτυο, από ενημερωτικές εκπομπές και συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα:* αποτελεί μέσο κοινωνικοποίησης, ο νέος αποκτά σφαιρική ενημέρωση και κριτική σκέψη, ευαισθητοποιείται στα σύγχρονα προβλήματα, αντιλαμβάνεται την αξία της κοινωνικής δράσης και συνοχής, συνειδητοποιεί την κοινωνική πραγματικότητα.

Επίλογος:

Οι παραπάνω μορφές αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου αποτελούν παράγοντες πολύπλευρης καλλιέργειας, ώστε ο μαθητής να διαμορφώσει σταδιακά μια συγκροτημένη προσωπικότητα και κίνητρα, για να αναπτύξει την ελεύθερη έκφραση και την κοινωνικότητά του. Συνιστούν επενδυτικό κεφάλαιο για την μελλοντική του δραστηριότητα ως ενεργού και υπεύθυνου πολίτη, καθώς τον βοηθούν αποτελεσματικά ν' αποκτήσει αυτογνωσία και κριτική σκέψη, ποικίλα ενδιαφέροντα και ανησυχίες μακριά από αρνητικές επιρροές και πρότυπα. Παράλληλα, βιώνει την εσωτερική πληρότητα δίνοντας νόημα στην καθημερινότητά του. Αναβαθμίζοντας συνεπώς ο έφηβος την ποιότητα της ζωής του, αντιμετωπίζει αισιόδοξα και με δυναμισμό το παρόν και το μέλλον του.